

Mevr. H. C. ter Kuile: "Rijksoverheid wordt langzamerhand een onbetrouwbare partner"

Walter Kooy en Renske Peters

In deel II van de serie over beheerders een gesprek met het Rotterdams gemeenteraadslid mevrouw mr. H. C. ter Kuile-van der Hoeven, directeur van de landgoed-B.V. De Moeren, dat ten westen van Zundert ligt in het lage land van westelijk Noord-Brabant.

De avondzon staat laag boven de bomen. Mevrouw mr. H. C. ter Kuile-van der Hoeven, directeur van de B.V. Landgoed De Moeren, fietst in hoog tempo over een bospad, dat grotendeels uit kuilen en diepe plassen bestaat. Het Bosbouw tijdschrift fietst er achter en heeft knap moeite om het tempo bij te houden. We racen over een bruggetje dat zo smal is dat de trappers van de fiets er aan beide kanten uitsteken. Eén hand aan het stuur, de ander heeft het druk met het redden van het fototoestel.

Mevrouw Ter Kuile stopt: "Dat vergeten de boseigenaren op de Veluwe vaak", zegt ze. "Die grond die wij hier hebben, is heel anders dan op de Veluwe. Kijk maar naar de plassen en kuilen. Als er een dunning is uitgevoerd kun je de opbrengst voor een groot deel aan het herstel

van de weg besteden." Mevrouw Ter Kuile weet waar ze over praat. Het landgoed De Moeren heeft geen externe rentmeester. Dat werk doet mevrouw Ter Kuile in feite zelf als directeur van de landgoed-B.V. Bijgestaan overigens door een aantal adviseurs en een administratiekantoor voor onder andere de loonadministratie.

Naast directeur van De Moeren is ze lid van de gemeenteraad van Rotterdam, in feite ook een dagtaak. Opleiding: sociale pedagogie en rechten. Ze heeft een aantal jaren bij het bureau Stad en Landschap gewerkt en is het schoolvoorbeeld van een energieke landgoedeigenaar, die gelooft in de instandhouding van particulier bezit. Ze is moeder van vier kinderen en sinds kort ook grootmoeder. Energiek is ze zeker want naast raadslid en beheerder van het landgoed is ze bestuurslid van de Nederlandse Vereniging van Boseigenaren en van de Vereniging Nederlandse Landgoederen en voorzitter van het regiobestuur van de West-Brabantse boseigenaren.

Waarom heeft u eigenlijk een landgoed? Waarom probeert u zo'n bezit in stand te houden?

Mevrouw Ter Kuile: "Niet om er aan te verdienen, dat zal wel duidelijk zijn. Het landgoed is al erg lang in het

Mevrouw Ter Kuile: ". . . De rijksoverheid is langzamerhand wel een onbetrouwbare partner geworden . . ."

Een jonge aanplant, overwoekerd door onkruid.

bezit van mijn familie, al van voor het jaar 1500. Iedere generatie probeert de zaak in stand te houden en weer over te dragen. Misschien kun je het een hobby noemen."

Niet altijd was het een hobby. De stichter van het landgoed was buiten-burgemeester van Breda en had wel degelijk het oogmerk om het bezit te exploiteren. Langzaam heeft een verschuiving plaatsgevonden van exploitatie naar instandhouding. Natuur en landschapsschoon werden belangrijke doelstellingen. Het openstellen van het bezit voor bezoekers is altijd een vanzelfsprekende zaak geweest en is beslist niet alleen maar opgelegd door de bosbijdrageregeling. Recreanten worden gastvrij ontvangen maar de gastvrijheid wordt niet altijd beloond. Crossen en paardrijden maken extra onderhoud noodzakelijk, maar het ergste zijn de opzettelijke vernielingen. De subsidies zijn bij lange na niet toereikend om de kosten van de recreatie op te vangen.

Dat brengt het gesprek op de bedrijfsvoering van het landgoed. Hoe is die georganiseerd? Hoe knoopt u de eindjes aan elkaar?

Mevrouw Ter Kuile: "We hebben 250 ha. bos, landbouwgronden, lanen, heidevelden en vennen. Ongeveer 114 ha is bos. De landbouwgronden zijn verpacht en er is een kwekerij op het landgoed gevestigd. Het bezit is vroeger groter geweest. Het is erg belangrijk om te zorgen dat het niet verder wordt versnipperd, omdat de instandhouding dan wel erg moeilijk wordt."

Hoe voorkomt u verdere versnippering?

Mevrouw Ter Kuile: "Daar hebben we goed over

nagedacht en onze oplossing heeft al navolging gevonden. Het hele bezit is ondergebracht in een B.V. De aandelen zijn in handen van een stichting administratiekantoor die de certificaten beheert voor de familieleden. De meest betrokken familieleden zitten in het stichtingsbestuur en hebben zo invloed op de gang van zaken, maar bij vererving en dergelijke blijft het bezit als geheel in stand."

De B.V. heeft twee vaste mensen in dienst, een opzichter en een medewerker, die in het bos werkt en tevens de tuin onderhoudt. De inkomsten bestaan voor de helft uit pacht en voor een derde uit houtopbrengst, hoofdzakelijk uit dunning. Kaalslag gevolgd door herplant wordt zo veel mogelijk vermeden. Toch hebben wij bij onze halsbrekende fietstocht over het landgoed grote oppervlakten jonge aanplant gezien.

Mevrouw Ter Kuile: "Dat is een gevolg van de werkgelegenheidssubsidie 1984-1985. Wilde je daar gebruik van maken dan moest je vrij grootschalig te werk gaan, om het vereiste minimumbedrag te halen. We hebben behoorlijke stukken opnieuw ingeplant met o.a. grove den en Corsicaanse den op plaatsen waar nog nauwelijks producerend bos aanwezig was. Staatsbosbeheer heeft ons daarbij geadviseerd."

Hoe staat het landgoed tegenover de rijksoverheid?

"Aan Staatsbosbeheer hebben we erg veel. Deskundig advies, een vraagbaak bij problemen, hulp bij het beheersplan. Maar de rijksoverheid is langzamerhand wel een onbetrouwbare partner geworden. Een voorbeeld: we planten 10 ha in, want het onderhoud later zou ook gesubsidieerd worden. Als het puntje bij paaltje komt is die subsidie er echter niet meer. Het gras staat nu even

Een doorkijkje op het landgoed De Moeren.

hoog als de aanplant en hoe moeten we dat nu te lijf gaan. Als je dat van tevoren wist deed je het anders. De regering spreekt over normvervaging", voegt zij daaraan toe, "maar ze beginnen er zelf mee. En of die regeling nu goed was voor de werkgelegenheid?" Mevrouw Ter Kuile betwijfelt het. Het plantsoen kwam uit het buitenland en veel werklozen zijn er niet mee uit de WW gekomen.

Nieuwe aanplant waar eerst niet producerend bos stond? Hebben de actievoerders dan toch gelijk als ze zeggen dat de particuliere eigenaar geen oog of te weinig oog heeft voor de natuur?

Mevrouw Ter Kuile: "Beslist niet. Maar je moet keuzes durven maken. Anders is er straks geen geld meer om de natuur in stand te houden. We hebben bijvoorbeeld de hei voor een groot deel laten plaggen. Dat kon omdat het bedrijf dat het werk uitvoerde kostendekkend kon werken door het heideplagsel te verkopen. We hebben, geholpen door de vogelwerkgroep, vliegdennen gekapt om de korhoenders terug te krijgen. Dat laatste is helaas niet gelukt. We handhaven zonder oogsten een grove dennenopstand van een eeuw oud, gewoon omdat we dat mooi vinden. Maar elders op het landgoed oogsten we wel degelijk. Ook wordt enige douglas aangeplant. Want de volgende generatie moet ook weer kunnen oogsten."

Er komt zo nu en dan landbouwgrond uit de pacht. Wat vindt De Moeren van het idee die te beplanten met snelgroeiend hout, bijvoorbeeld populier?

Mevrouw Ter Kuile aarzelt. "We hebben wel eenmaal, gestimuleerd door de regering, populier gezet. Maar

vooral omdat de plek daar zo geschikt voor was. Het gaat ons niet zo om opbrengsten op korte termijn. De volgende generatie moet kunnen oogsten om dan weer het landgoed in stand te houden. Waarschijnlijk daarom kiezen we toch weer voor langere omlopen. Of, als dat lukt, verpachten we weer."

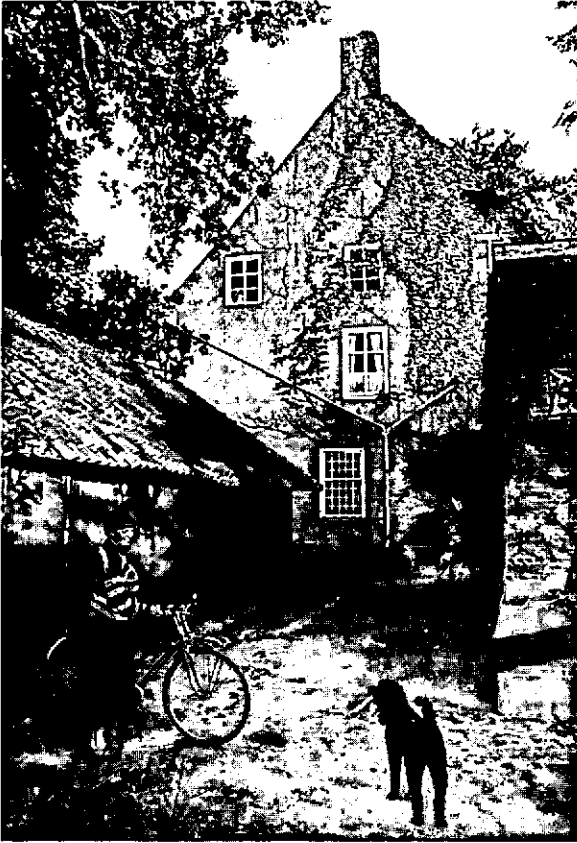
Hoe is de samenwerking met de burens? Wordt er samen hout verkocht, werk aanbesteed?

Mevrouw Ter Kuile: "De naaste burens zijn vooral Natuurmonumenten en, iets verder, het Brabantsch Landschap. Deskundige instanties, dat wel. Iemand van Natuurmonumenten heeft historisch onderzoek gedaan naar o.a. De Moeren en erover geschreven. Maar samenwerking, dat is niet eenvoudig. Natuurmonumenten is zelf groot genoeg, ze doen alles ook zelf. De aangrenzende particulier zou van hun kennis goed kunnen profiteren, maar het komt er niet van. Eerder is er concurrentie als er een voormalig stukje van De Moeren te koop is en zowel de landgoed-B.V. als Natuurmonumenten het wil kopen."

Er is een Bosgroep in de omgeving. Kan De Moeren daarin niet meedoen? Dat blijkt praktische problemen te geven. De Moeren heeft eigen personeel in dienst en de Bosgroep wil met door de Bosgroep ingehuurd personeel of met aannemers werken.

Maar de houtverkoop vragen wij ons af, die moet toch samen kunnen. Daar ziet mevrouw Ter Kuile inderdaad mogelijkheden.

Over de houtverkoop heeft zij trouwens nog wel wat te melden. "Als je Bosbouwvoorlichting en dergelijke leest lijkt het net of de houtprijzen stijgen. Wij merken daar niets van. Integendeel. Jarenlang heeft Staatsbos-

Mevrouw Ter Kuile voor het huis.

beheer zijn hout te goedkoop verkocht. Daar is de laatste jaren terecht wat aangedaan, dus uit die cijfers lijkt het of de houtprijs stijgt. De Moeren heeft echter moeite om de prijs van 8 jaar geleden te krijgen. De prijs is overigens niet alleen zaligmakend. Werken met een vaste handelaar, die goed met je bos omgaat bij een dunning is op termijn rendabeler dan eenmalig een hoge prijs te nemen. Voordat we een prijs afspreken overleggen we trouwens wel met de consulent van Staatsbosbeheer." (Sinds 1 september van dit jaar dus Bos- en Landschapsbouw, red.)

Tenslotte de niet onbelangrijke vraag hoe mevrouw ter Kuile de toekomst voor de particuliere bosbouw ziet.

Mevrouw Ter Kuile: "Als je uitsluitend bos zou beheren met een produktiedoelstelling geloof ik dat op den duur een rendabele exploitatie denkbaar is. Maar zo ligt het bijna nergens: bijna iedereen heeft bos ook voor natuur en recreatie, en lanen, oude gebouwen, monumentale schuren, die je moet restaureren. Daar moet altijd geld bij, ook als je de oorspronkelijke investering niet mee rekent. Geld dat de eigenaar er nu vaak in steekt, als hij dat tenminste kan.

Maar de samenleving mag er ook wel wat voor over hebben. Wat dat betreft is Natuurmonumenten beter af dan wij. En in feite moet de zaak eerlijker verdeeld worden over de natuurbeschermingsorganisaties en de particulieren."